

VDAB
Ontcijfert

Taal centraal?!
Een blik op taalvereisten in
vacatures en talenkennis
van werkzoekenden

Meer info
studiedienst@vdab.be

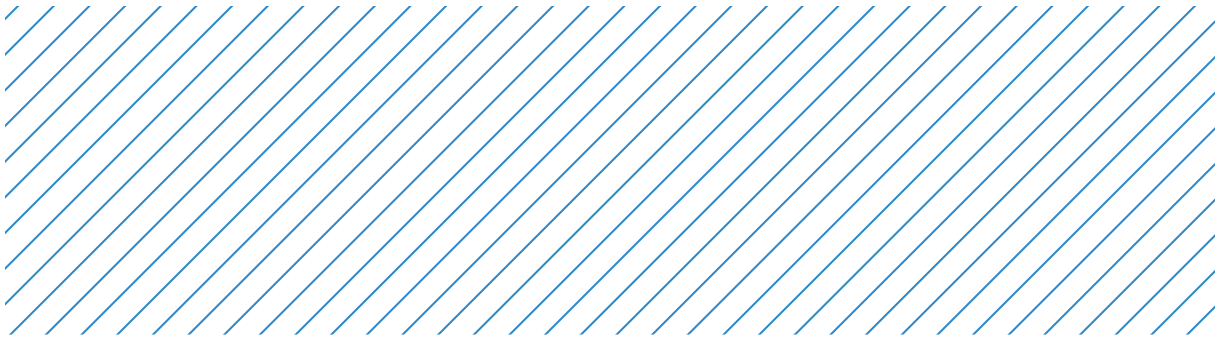

Samengevat

Talenkennis wordt vaak een centrale plaats toegekend op onze Vlaamse arbeidsmarkt. Mensen hebben het nodig om met elkaar te kunnen samenwerken op de eigen werkvloer, maar ook over de taalgrenzen heen. De vraag is of dit ook tot uiting komt in de taalvereisten in vacatures en in de talenkennis van werkzoekenden: welke talen worden (waar en wanneer) gevraagd en over welke kennis beschikken (verschillende groepen) werkzoekenden? Een blik op VDAB-cijfers leert dat kennis van het Nederlands bij uitstek belangrijk is en blijft op de arbeidsmarkt. Vraag naar en aanbod van talenkennis Frans en Engels zijn evenwel groter in bepaalde regio's (zoals de rand rond Brussel en de kuststreek) en doorgaans uitgesprokener bij hoger geschoolde profielen. Opvallend is de verwaarloosbare vraag naar en het eerder beperkt aanbod aan kennis van andere vreemde talen zoals Duits, Spaans en Italiaans. VDAB speelt op deze vaststellingen in met acties gericht op het bevorderen van de kennis van het Nederlands

alsook van het Frans en Engels. Voorbeelden van dergelijke acties zijn de geïntegreerde NT2-trajecten Nederlands voor anderstaligen (zowel op de opleidings- als op de werkvloer) en het uitgebreide aanbod online taalopleidingen, voorzien door VDAB zelf dan wel door partners als de centra voor volwassenenonderwijs. Naast het versterken van het aanbod, zet VDAB onder andere ook in op het sensibiliseren naar een realistische vraag wat betreft kennis Nederlands.

De data voor deze Ontcijfert dateren van voor het uitbreken van de coronacrisis. Dat maakt ze evenwel niet minder relevant. Zo lijkt het belang van het Nederlands als werktal niet aan erosie onderhevig en is de verwachting dat Vlaanderen ook na de heropstart een open economie zal zijn met veel internationale contacten. Bovendien zal de talenkennis van werkzoekenden grotendeels ongewijzigd blijven. Kortom, taal is springlevend als verbindend kenmerk in onze arbeidsmarkt.

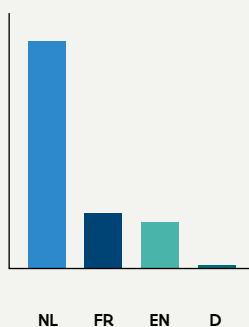

Taal

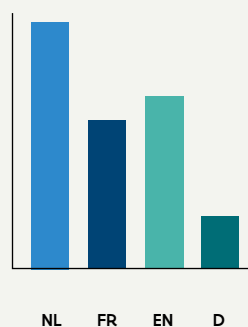

Vereisten in vacatures

Kennis van werkzoekenden

Grote vraag kennis Nederlands, waarvan 96% (zeer) goede kennis

Groot aanbod kennis Nederlands, waarvan evenwel 12% beperkte kennis

Regiogebonden vraag kennis Frans en Engels

Regiogebonden aanbod kennis Frans en Engels

Grotere vraag kennis Frans en/of Engels voor hoger geschoolde functies

Groter aanbod kennis Frans en/of Engels bij hoger geschoolde werkzoekenden

Vraag kennis andere vreemde talen **steeds kleiner dan 1%**

Aanbod kennis andere vreemde talen **steeds kleiner dan 10%**

Inleiding

Taal neemt traditioneel een elementaire plaats in binnen een maatschappij. Het helpt mensen om met elkaar te communiceren en dus met elkaar samen te leven en werken. Het hoeft geen betoog dat dit in Vlaanderen in het bijzonder geldt voor de kennis van het Nederlands. Ook andere talen zoals het Frans en het Engels winnen evenwel aan belang in een veranderende arbeidsmarkt. Zo draagt globalisering ertoe bij dat we steeds vaker in contact komen met anderstaligen van buiten Vlaanderen, België en Europa. De nieuwste technologieën stellen spelers (klanten, leveranciers, buitenlandse vestingen...) immers in staat om wereldwijd met elkaar samen te werken zonder dat ze zich daarvoor fysiek moeten verplaatsen. Arbeidsmigratie draagt er dan weer toe bij dat we dat contact met andere talen ook op de eigen werkvloer ervaren. Binnen- en buitenlandse migratie worden daarbij gezien als een belangrijk antwoord op de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Er werd tijdens de vorige legislatuur dan ook sterk op ingezet. Denk aan het pact dat werd gesloten met Le Forem om 2.500 Walen per jaar in Vlaanderen aan de slag te krijgen,¹ en aan de dynamische lijst met zware, middenschoolde knelpuntberoepen waarvoor migratie van buiten de Europese Economische Ruimte nu vlotter kan verlopen.²

Ook in het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 komt talenkennis in verschillende beleidsdomeinen aan bod.³ Binnen 'onderwijs' bijvoorbeeld, wordt talenkennis Nederlands gedefinieerd als een topprioriteit en kennis van andere moderne vreemde talen (Frans, Engels en/of Duits) als een troef voor kleuters, leerlingen en studenten, alsook voor hun ouders, kinderverzorg(st)ers en leerkrachten. Binnen 'werk' wordt gestreefd naar het verder wegwerken van taalbarrières bij werkzoekenden en inactieven, en wordt blijvend ingezet op interregionale mobiliteit. Deze beleidsmatige aandacht voor taal leunt daarmee aan bij een aantal eerste onderzoeksresultaten die lijken aan te geven dat een gebrekkige kennis van relevante talen een vlotte integratie, verdere opleiding en tewerkstelling kan bemoeilijken.⁴

Kortom, talenkennis lijkt van fundamenteel belang op de Vlaamse arbeidsmarkt. Deze cijfernota gaat na of en hoe dit zich vertaalt in taalvereisten in vacatures en talenkennis van werkzoekenden: welke talen worden (waar en wanneer) gevraagd en over welke kennis beschikken (verschillende groepen) werkzoekenden? Hierna volgt een antwoord vanuit de geregistreerde taalvereisten in rechtstreeks aan VDAB gemelde vacatures⁵ en talenkennis van bij VDAB ingeschreven werkzoekenden⁶ met focus op het jaar 2018. Centraal staan talenkennis Nederlands, Frans, Engels en (in beperkte mate) Duits: drie van deze talen zijn officiële landstalen, met het Engels als bijkomende dominante wereldtaal.

1 Le Bacq, T. (2018, 6 februari). Muyters zoekt elk jaar 2.500 Walen voor Vlaamse jobs. Geraadpleegd van [link](#).

2 Departement Werk & Sociale Economie (zd). B4 Knelpuntberoep. Geraadpleegd van [link](#).

3 Departement Kanselarij en Bestuur (2019). Vlaamse regering 2019-2024 Regeerakkoord. Geraadpleegd van [link](#).

4 Zie bijvoorbeeld: De Cuyper, P. & Vandermeersch, H. (2017). *Helpt bijkomende taalopleiding inburgeraars op de arbeidsmarkt? Het rendement van opeenvolgende NT2-opleidingen van inburgeraars in kaart gebracht*. Antwerpen, België: Steunpunt Inburgering en Integratie; Rhys, K., van der Meulen, M. S., Hinskens, F., Gucht, F., Caluwe, J., Heeringa, W., & Peet, M. (2017). Staat van het Nederlands: Over de taalkeuzes van Nederlanders en Vlamingen in het dagelijks leven. Geraadpleegd van [link](#); Tenzer, H. & Harzing, A. (2017). Language in international business: A review and agenda for the future. *Management International Review*, 57(6), 815-854.

5 De besproken vacaturecijfers betreffen steeds unieke jobs uit het normaal economisch circuit, die in een bepaald jaar (d.i. veelal 2018) rechtstreeks door de werkgevers aan VDAB werden gemeld. Vacatures voor studentenjobs, de sociale economie, zelfstandigenactiviteit, ... alsook uitzendopdrachten en vacatures van wervings- en selectiekantoren werden buiten beschouwing gelaten. Ook vacatures van bedrijfsvestigingen buiten Vlaanderen of Brussel werden niet meegenomen in de analyse.

6 De besproken werkzoekendencijfers betreffen steeds unieke personen die in een bepaald jaar (d.i. veelal 2018) op een gegeven moment bij VDAB waren ingeschreven als niet-werkende werkzoekende.

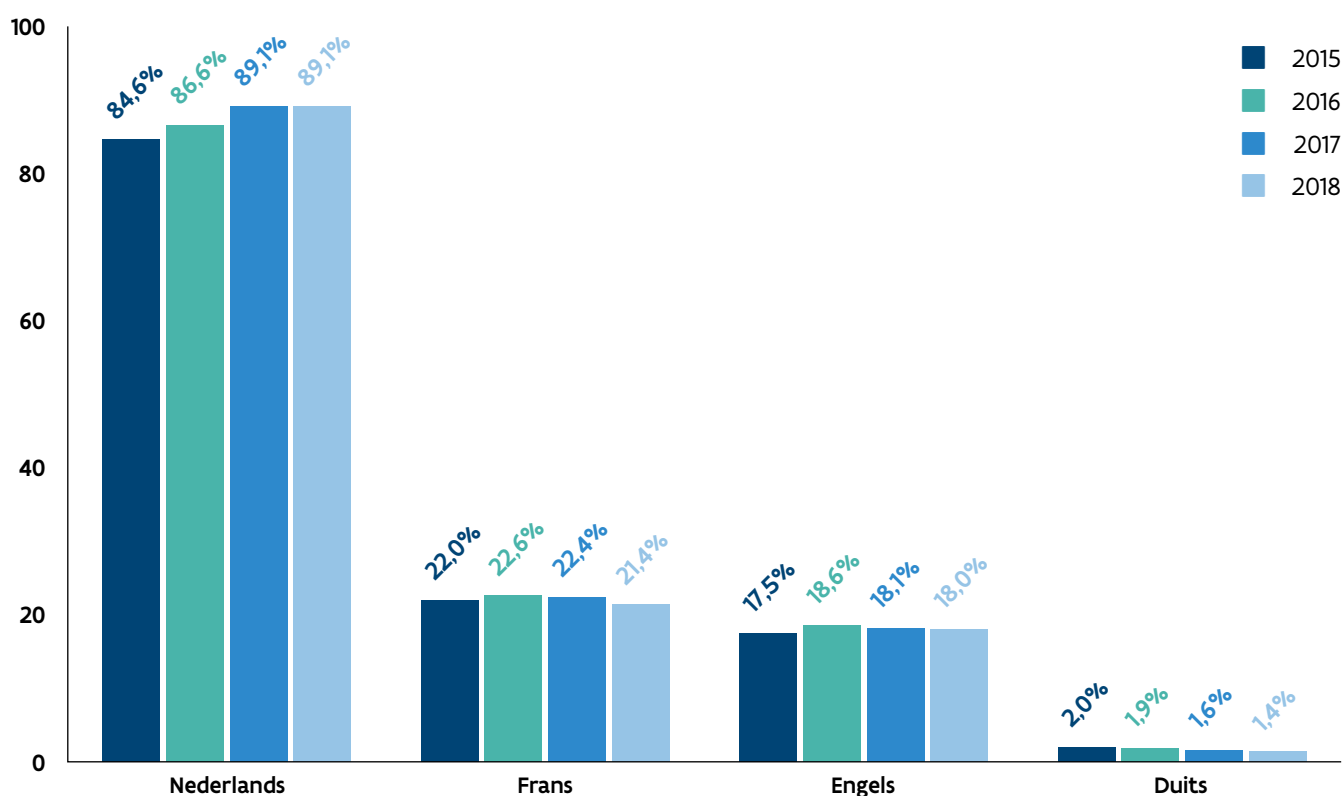
Taalvereisten in vacatures

Werkgevers die hun vacatures bij VDAB posten kunnen daarbij aangeven welke talenkennis zij van kandidaten verwachten.⁷ Een analyse van de opgegeven taalvereisten biedt een aantal eerste inzichten.

Grote vraag naar (zeer) goede kennis Nederlands
In de vacatures die rechtstreeks bij VDAB gemeld

worden, is er meestal vraag naar kennis van het Nederlands: in 2018 werd in bijna 9 op de 10 vacatures een taalvereiste Nederlands gesteld (zie Figuur 1).⁸ Dit is een veel groter aandeel dan dat van de andere drie talen: in 21,4% van de vacatures werd gevraagd naar kennis van het Frans, in 18,0% naar kennis van het Engels en in slechts 1,4% naar kennis van het Duits. Bovendien werd in 62,5% van de ontvangen vacatures uitsluitend naar kennis van het Nederlands gevraagd. Talenkennis Nederlands blijkt dus bijzonder belangrijk. De vraag ernaar is de afgelopen vier jaar zelfs gestegen (+4,5 procentpunt ten opzichte van 2015).

Figuur 1: Aandeel vacatures met specifieke taalvereisten per taal (evolutie 2015–2018)

Noot: Berekend als het aantal ontvangen vacatures met een specifieke taalvereiste als aandeel van het totaal aantal ontvangen vacatures. Berekening op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten.

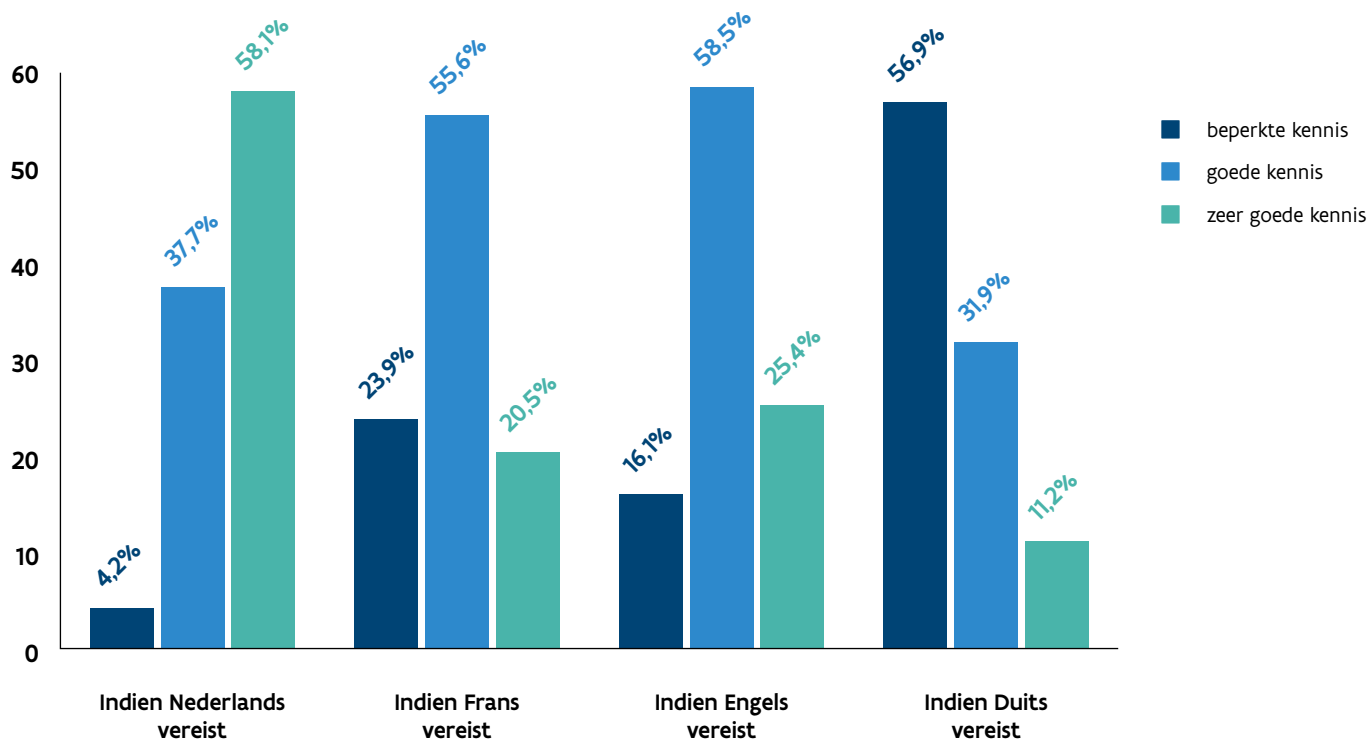
⁷ Merk op dat werkgevers niet verplicht zijn om de gevraagde talenkennis op te geven. De weergegeven cijfers over taalvereisten zijn dus mogelijks onderschattingen van de reële vraag. Werkgevers kunnen immers ervan uitgaan dat de specifieke taalvereisten voldoende duidelijk blijken uit de globale vacatureomschrijving. VDAB heeft er bovendien geen zicht op of de opgegeven talenkennis gewenst (d.i. een 'nice to have') dan wel noodzakelijk (d.i. een 'need to have') is.

⁸ In 0,1% van de vacatures werd expliciet aangegeven dat kennis van het Nederlands niet nodig is. In 10,8% van de vacatures werd geen taalvereiste Nederlands geregistreerd (met in 87,7% hiervan geen enkele geregistreerde taalvereiste). Voor deze vacatures is niet duidelijk of kennis van het Nederlands (of desgevallend andere talen) verwacht wordt.

Niet alleen is de vraag naar kennis Nederlands groot, ook het gevraagde niveau van beheersing ligt hoog. In 2018 werd in 95,8% van de vacatures met vraag naar Nederlands een goede (37,7%) tot zelfs zeer goede (58,1%) kennis verwacht (zie Figuur 2). In slechts 4,2% van deze vacatures volstond een beperkte kennis. Wat betreft vacatures met

taalvereiste Frans en Engels werd doorgaans een goede kennis verwacht (d.i. respectievelijk 55,6% en 58,5%). In de 1,4% vacatures met vraag naar kennis Duits werd veelal een beperkte kennis verwacht (d.i. in 56,9% van die vacatures). Kortom, er was niet alleen weinig vraag naar kennis van het Duits, het gevraagde kennisniveau lag ook eerder laag.

Figuur 2: Gevraagd taalniveau per vereiste taal (2018)

Noot: Berekend als het aantal ontvangen vacatures volgens gevraagd taalniveau als aandeel van het totaal aantal ontvangen vacatures met een specifieke taalvereiste. Berekening op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten.

Regio- en beroepsgebonden vraag naar kennis Frans en Engels

De vraag naar kennis van het Frans en het Engels verschilt sterk van regio tot regio. De vraag naar talenkennis Frans was in 2018 en in vergelijking met de globale vraag (cf. 21,4% van de vacatures) opvallend groter in (zie Figuur 3):

- **de kuststreek**

Zo vroegen 68,7% van de vacatures gemeld door bedrijven gevestigd in grensgemeente De Panne talenkennis Frans. De kuststreek kent een sterke toeristische sector, waardoor werkgevers allicht werkkrachten zoeken die de taal van hun klanten spreken.

- **de taalgrensstreek**

Zo verwachtten 55,7% van de vacatures gemeld door bedrijven gevestigd in de

faciliteitengemeente Ronse talenkennis Frans. Een aantal van deze grensgemeenten zetten sterk in op rekrutering vanuit Wallonië en/of Frankrijk.

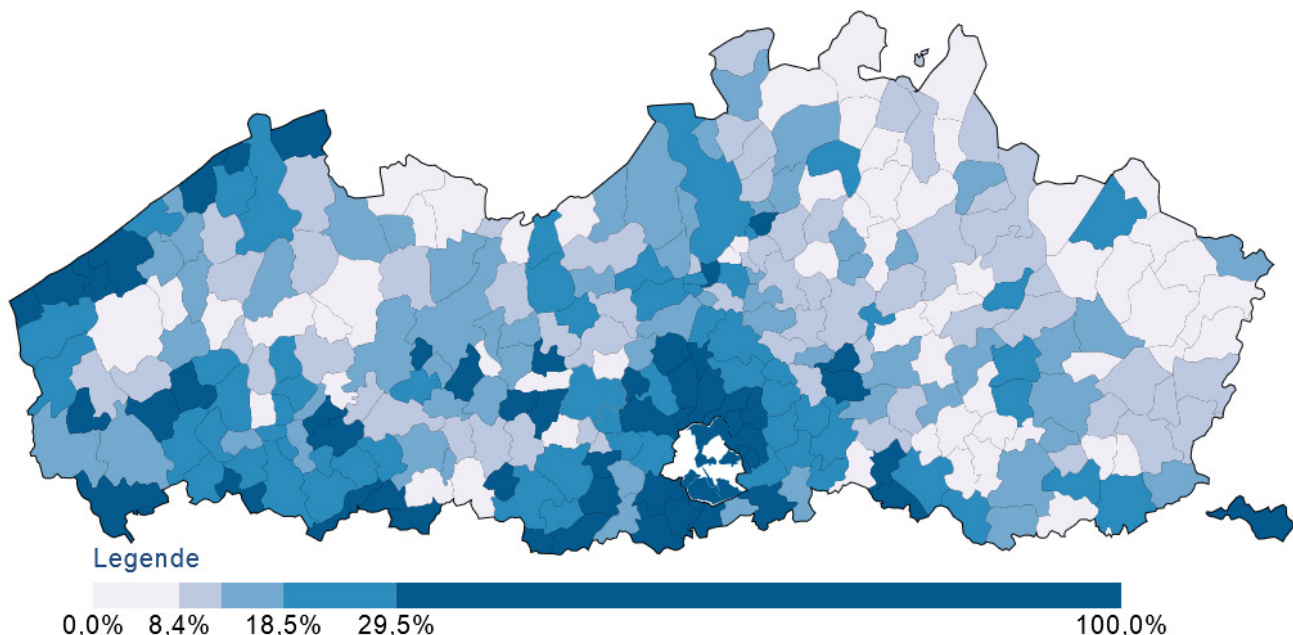
- **de brede rand rond Brussel**

Bijvoorbeeld, in 36,4% van de vacatures gemeld door bedrijven gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd talenkennis Frans verwacht. Voor de regio Vilvoorde, die verschillende (tewerkstellings)gemeenten uit de Vlaamse rand omvat,^{9,10} was dit zelfs 42,1%.

- **Regio Antwerpen**

Zo werd in 34,2% van de vacatures gemeld door bedrijven gevestigd in Wommelgem gevraagd naar talenkennis Frans. In de regio Antwerpen zijn veel bedrijven met een (inter)nationale focus gevestigd.

Figuur 3: Taalvereiste Frans per gemeente (2018)

Noot: Berekend als het aantal ontvangen vacatures met taalvereiste Frans als aandeel van het totaal aantal ontvangen vacatures per gemeente. Berekening op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten.

9 De Vlaamse rand is de gordel van 19 Vlaamse gemeenten rond het Brussels gewest: Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtm, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem (zie vlaamserand.be/19-gemeenten).

10 Janssens, R. (2018). *De Rand vertaald. Een analyse van de taalsituatie op basis van taalbarometer 2 van de Vlaamse rand*. Brussel, België: VUBPRESS.

Volgende regio's kenden in 2018 en in vergelijking met de globale vraag (18% van de vacatures) een relatief grote vraag naar kennis Engels, al is het plaatje wat diffuser (zie Figuur 4):

- **de rechterrond rond Brussel**

Sprekend was de grote vraag in de gemeenten Machelen (63,4%), Zaventem (48,6%) en Vilvoorde (43,9%). Voor Machelen gaat die vraag deels terug op de aanwezigheid van spelers in de informatica, media en telecomsector, een sector waarin kennis van het Engels bij uitstek belangrijk is (Engels werd binnen deze sector in 55,7% van de vacatures gevraagd). Voor Zaventem en Vilvoorde gaat de grotere vraag vooral terug op de vestiging van enkele grote spelers in de luchtvaartsector en zakelijke dienstverlening.

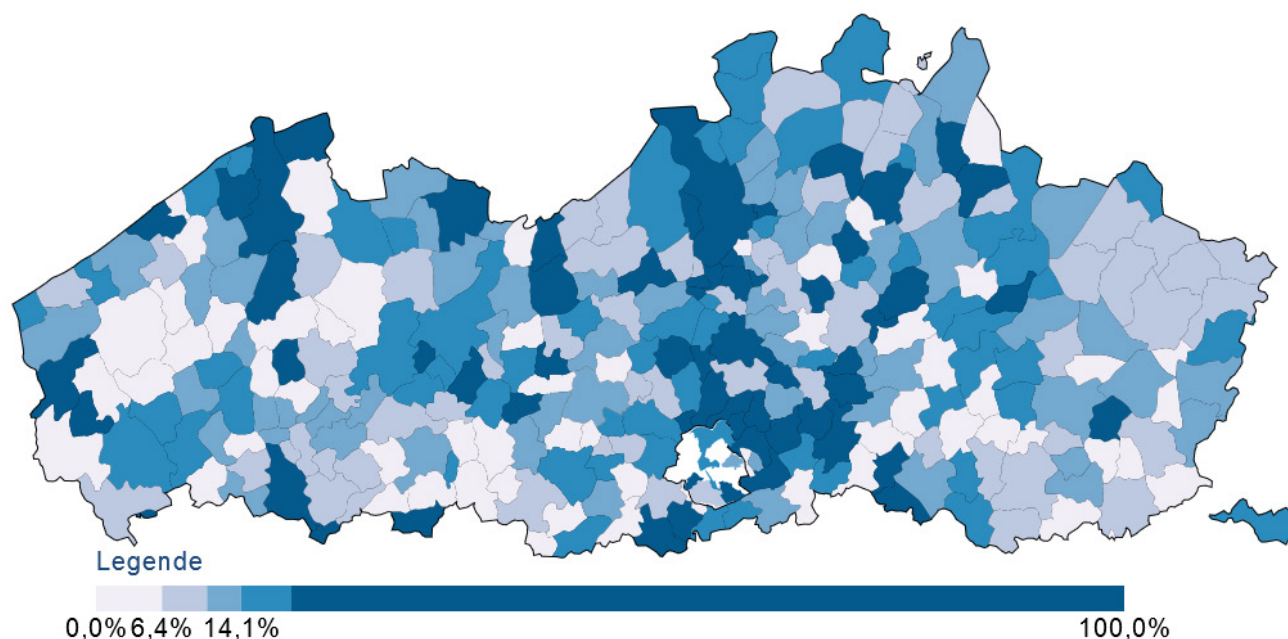
- **enkele centrumsteden (Antwerpen, Leuven, Mechelen...)**

Voor Antwerpen (27,8%) en Mechelen (32,2%) volgt de vraag uit de vestiging van enkele internationale spelers. In Leuven (30,2%) speelt de aanwezigheid van de KU Leuven maar ook Imec, een groot internationaal onderzoekscentrum in nano-elektronica en digitale technologieën.

- **de kuststreek**

In de kuststreek was de vrij hoge vraag naar kennis Engels in 2018 onder andere geconcentreerd in Brugge (21,6%) en Oostende (21,7%), en veelal toe te schrijven aan de aanwezigheid van horeca en toerisme, inclusief de luchthaven van Oostende.

Figuur 4: Taalvereiste Engels per gemeente (2018)

Noot: Berekend als het aantal ontvangen vacatures met taalvereiste Engels als aandeel van het totaal aantal ontvangen vacatures per gemeente. Berekening op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten.

Kennis van deze twee moderne vreemde talen staat evenwel niet in elk beroep even centraal. VDAB-cijfers tonen dat kennis Frans en/of Engels doorgaans vaker wordt gevraagd bij hoger geschoolde vacante functies.¹¹ Concreet werd in 2018 in 28,1% van de rechtstreeks gemelde vacatures voor hooggeschoolde functies kennis Frans verwacht en in 28,9% kennis Engels.¹² Voor laag- en middengeschoolde functies ging het om respectievelijk 14,8% en 19,6% wat kennis Frans betreft, en om 8,9% en 12,6% wat kennis Engels betreft. Een kanttekening is hier echter op zijn plaats. Ook bij beroepen met als diplomavereiste 3de graad ASO is er een hogere vraag. In 2018 was er in één op de drie vacatures voor dergelijk diploma vraag naar kennis van het Frans en in zowat één op vier vraag naar kennis van het Engels. Kennis van het Frans is dus niet uitsluitend

een kwestie van hooggeschoolde beroepen. Voor kennis van het Engels blijft er evenwel een duidelijk verschil met de hoogst opgeleide profielen: 34,7% van de vacatures voor academische bachelors en liefst 39,7% van de vacatures voor masters vroegen kennis van het Engels.

Ook de top 10-beroepen met de grootste vraag naar talenkennis Frans respectievelijk Engels tonen aan dat beide talen niet uitsluitend van belang zijn voor hooggeschoolde functies (zie Tabel 1). Opvallend is de sterke vertegenwoordiging van beroepen uit de toeristische sector in de twee top 10's. Zo was er in alle 222 vacatures die VDAB in 2018 voor steward luchtvaart ontving, vraag naar kennis van het Frans én het Engels. Steward luchtvaart is één van de beroepen waarvoor doorgaans een diploma 3de graad ASO wordt

Tabel 1: Top 10 beroepen met hoogste aandeel vacatures met specifieke taalvereiste (2018)

Top 10 Taalvereiste Frans	Top 10 Taalvereiste Engels
Steward luchtvaart 100%	Steward luchtvaart 100%
Leidinggevend bemanningslid luchtvaart 99%	Leidinggevend bemanningslid luchtvaart 100%
Reisleider gids 94%	Reisleider gids 96%
Hotelreceptionist 94%	Hotelreceptionist 95%
Receptionist 80%	Medewerker internationaal goederenverkeer 95%
Schade-expert verzekeringen 78%	Expediteur 89%
Begeleider-controleur openbaar vervoer 76%	Medewerker socio-economische studies 87%
Adviseur kredieten 75%	Expert onderzoek & ontwikkeling industrie 79%
Medewerker socio-economische studies 75%	Operator energetische & petrochemische installaties 76%
Polyvalent hotelmedewerker 72%	Technicus onderzoek & ontwikkeling procesindustrie 75%

Noot: Berekend als het aantal ontvangen vacatures met taalvereiste Frans, respectievelijk Engels, als aandeel van het totaal aantal ontvangen vacatures per beroep. Berekening op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten. Selectie van beroepen met minstens 100 ontvangen vacatures.

¹¹ VDAB ontvangt zoals veel publieke tewerkstellingsdiensten proportioneel gezien een groter aandeel vacatures voor laaggeschoolde profielen (Cedefop, 2019). Gezien de positieve relatie tussen studieniveau en taalvereisten, valt dan ook niet uit te sluiten dat er op de globale arbeidsmarkt in Vlaanderen meer vraag is naar kennis van het Frans en Engels dan de aandelen vermeld in deze cijfernota doen vermoeden. Zie Cedefop (2019). *The online job vacancy market in the EU: driving forces and emerging trends*. Luxemburg, Luxemburg: Publications Office of the European Union.

¹² Laaggeschoold = maximum diploma secundair 2de graad; middengeschoold = maximum diploma 3de en 4de graad secundair; hooggeschoold = hoger onderwijs.

gevraagd. Leidinggevend bemanningslid luchtvaart en reisleader gids vervulde de top drie voor zowel vraag naar Frans als vraag naar Engels. Binnen de top 10 van beroepen met de grootste vraag naar Engels waren in 2018 ook een aantal beroepen uit de transport en logistieke sector terug te vinden.

Verwaarloosbare vraag naar kennis van andere vreemde talen

Bij het verleggen van de focus naar andere talen dan het Nederlands, Frans, Engels en Duits, valt

op dat er nauwelijks vacatures overblijven (zie Tabel 2). Met andere woorden, een bijzonder klein aantal van de rechtstreeks gemelde vacatures vermeldde in 2018 taalvereisten voor andere vreemde talen. In de top 5 van andere gevraagde vreemde talenkennis stonden in volgorde: Spaans, Turks, Italiaans, Pools en Arabisch.¹³ Geen enkel van deze talen haalde een aandeel van meer dan 1% ten opzichte van het totaal aantal ontvangen vacatures. Althans binnen de rechtstreeks bij VDAB gemelde vacatures blijkt deze talenkennis aldus van miniem belang.

Tabel 2: Top 5 andere gevraagde vreemde talenkennis (2018)

Taal	Aantal ontvangen vacatures	Aandeel van de in totaal 280.063 ontvangen vacatures
Spaans	370	0,13%
Turks	233	0,08%
Italiaans	179	0,06%
Pools	108	0,04%
Arabisch	90	0,03%

Noot: Cijfers op basis van vacatures die rechtstreeks aan VDAB werden gemeld binnen het normaal economisch circuit, zonder uitzendopdrachten.

¹³ De lage vraag naar kennis van de tweede wereldtaal, het Spaans, is enigszins verrassend. Kennis van het Spaans wordt vaker gevraagd bij hooggeschoolde functies (0,20% ten opzichte van 0,01% bij laag- en 0,10% bij middengeschoolde functies), vacante functies die minder vaak bij VDAB gerapporteerd worden. Echter, ook andere studies (bv. Mettwie & Van Mensel, 2009; Rhys et al., 2017) uitgevoerd in Vlaanderen en/of Brussel tonen aan dat het belang van talenkennis Spaans op de werkvloer momenteel beperkt is, en dit zeker in vergelijking met talenkennis Frans, Engels en Duits.

Mettwie, L., & Van Mensel, L. (2009). Multilingualism at all costs: Language use and language needs in business in Brussels. *Sociolinguistica*, 23(1), 131-49.

Rhys, K., van der Meulen, M. S., Hinskens, F., Gucht, F., Caluwe, J., Heeringa, W., & Peet, M. (2017). Staat van het Nederlands: Over de taalkeuzes van Nederlanders en Vlamingen in het dagelijks leven. Geraadpleegd van [link](#).

Talenkennis van werkzoekenden

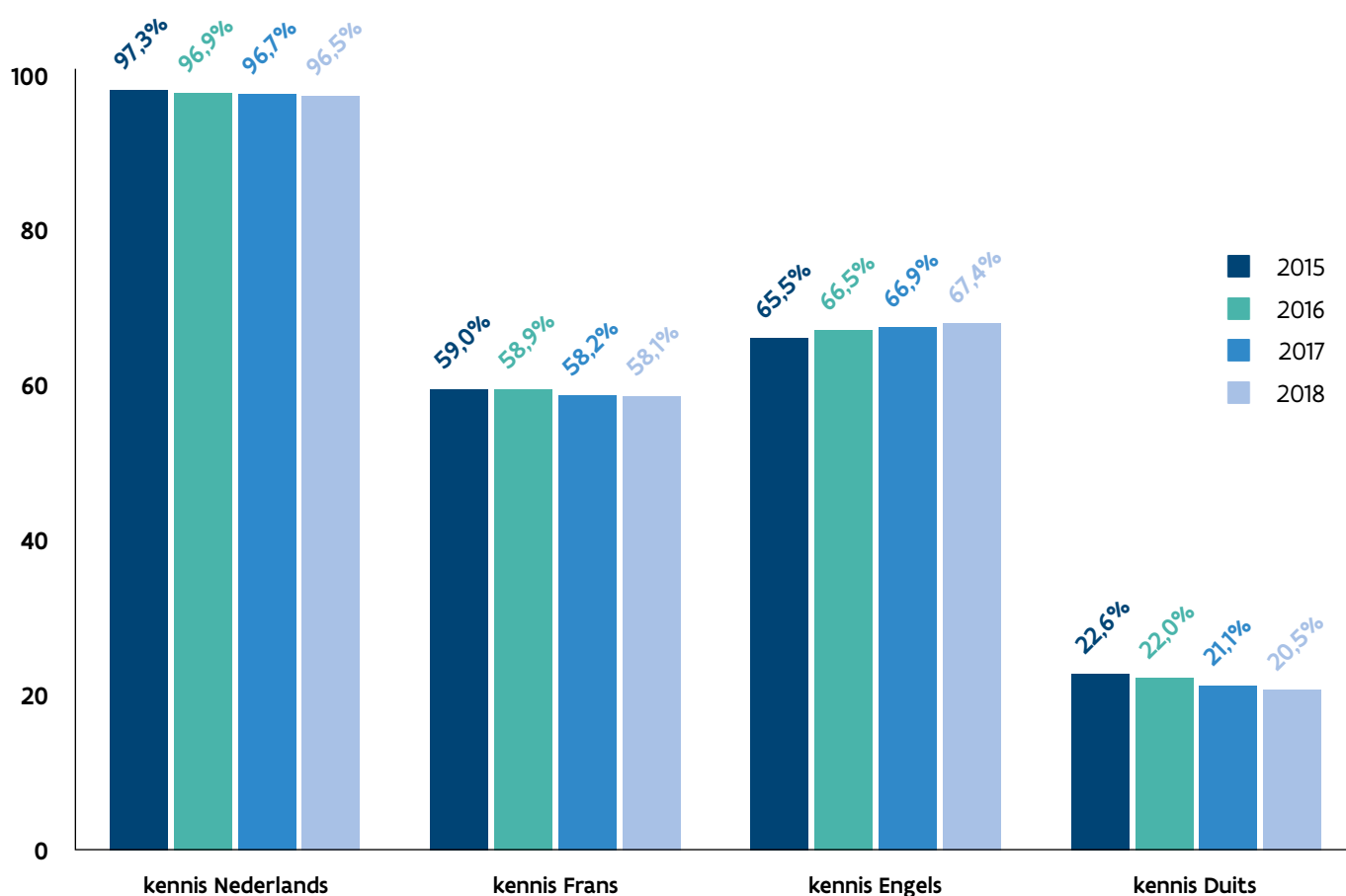
Werkzoekenden ingeschreven bij VDAB zijn verplicht hun talenkennis Nederlands, of de afwezigheid daarvan, op te geven. Bijkomend kunnen zij de kennis van andere talen registreren.¹⁴ In beide gevallen is de registratie doorgaans gebaseerd op een eigen inschatting. Een analyse van de opgegeven talenkennis biedt een aantal eerste inzichten.

Aanzienlijk aanbod van (zeer) goede kennis Nederlands

Bijna alle niet-werkende werkzoekenden

ingeschreven bij VDAB geven aan dat zij kennis hebben van het Nederlands: in 2018 meldden maar liefst 96,5% van de werkzoekenden over deze talenkennis te beschikken (zie Figuur 5). Talenkennis Engels en Frans komen op de tweede en derde plaats, met een aandeel van respectievelijk 67,4% en 58,1%. Een beperkter aandeel, namelijk één op vijf van de werkzoekenden, gaf aan te beschikken over talenkennis Duits. Ongeveer één op vijf (21,9%) meldde bovendien uitsluitend talenkennis Nederlands. Evoluties in talenkennis zijn eerder beperkt, al valt op dat talenkennis Engels sinds 2015 licht is toegenomen (+1,9 procentpunt). Deze vaststelling past binnen de steeds sterkere positie die het Engels inneemt in onze samenleving. Het aanbod van talenkennis Duits kent daarentegen een afname met ongeveer 2 procentpunt ten opzichte van 2015.

Figuur 5: Aandeel niet-werkende werkzoekenden met specifieke talenkennis per taal (2015-2018)

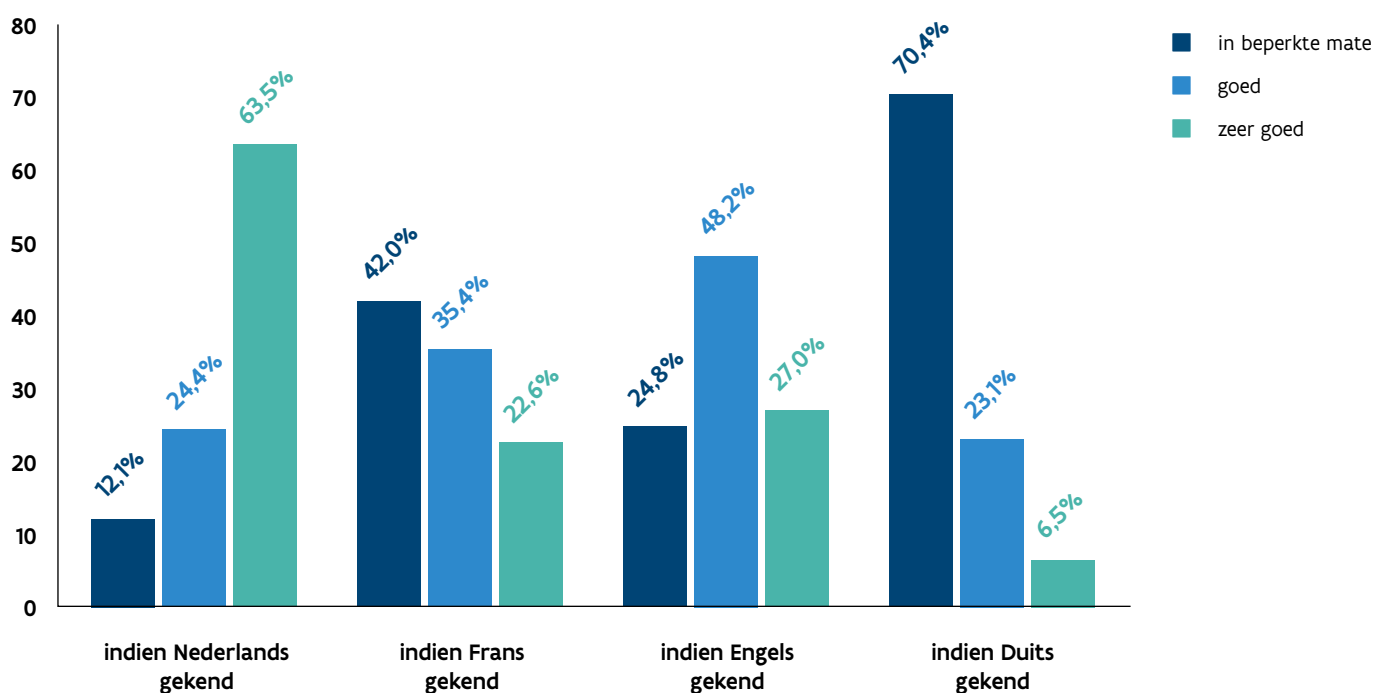
Noot: Berekend als het aantal unieke niet-werkende werkzoekenden met een specifieke talenkennis als aandeel van het totaal aantal unieke niet-werkende werkzoekenden.

14 Het valt niet uit te sluiten dat een aantal werkzoekenden zich bij de registratie beperken tot het strikt noodzakelijke. Dit kan leiden tot een onderschatting van het reële aanbod van andere talenkennis.

Niet alleen is het aanbod van kennis Nederlands groot, ook het niveau van beheersing ligt doorgaans hoog. In 2018 beheerste 87,9% van de niet-werkende werkzoekenden met kennis Nederlands deze taal in goede (24,4%) of zelfs zeer goede (63,5%) mate (zie Figuur 6). Bijna één op acht (12,1%) onder hen gaf echter aan over een beperkte kennis te beschikken. Wat betreft werkzoekenden met talenkennis Frans zien we dat de grootste groep een beperkte kennis opgaf (42,0%), terwijl

van de groep met talenkennis Engels bijna de helft (48,2%) een goede kennis aangaf. Werkzoekenden blijken dus een betere kennis te hebben van het Engels dan van het Frans, nochtans de tweede landstaal. Tot slot ervaart een grote meerderheid van de werkzoekenden de eigen talenkennis Duits als zijnde van een beperkt niveau. Kortom, er was in 2018 niet alleen een beperkt aanbod van talenkennis Duits, het beschikbare kennisniveau lag ook eerder laag.

Figuur 6: Aangegeven taalniveau per gekende taal

Noot: Berekend als het aantal unieke niet-werkende werkzoekenden volgens aangegeven taalniveau als aandeel van het totaal aantal unieke niet-werkende werkzoekenden met een specifieke talenkennis.

Regio- en beroepsaspiratiegebonden aanbod van kennis Frans en Engels

Net als de vraag verschilt ook het aanbod van kennis Frans en Engels van regio tot regio. Zo was het aanbod van talenkennis Frans in 2018 en in vergelijking met het globale aanbod (58,1% van de werkzoekenden) opvallend groter in (zie Figuur 7):

- **de brede rand rond Brussel**

Het aanbod lag in 2018 binnen de regio's Vilvoorde en Leuven globaal genomen het hoogst in de 19 gemeenten behorende tot de Vlaamse rand, met een aandeel werkzoekenden met talenkennis Frans van 85,0% in Merchtem tot 98,0% in Linkebeek. Het grotere aanbod is te linken aan de nabijheid van Brussel en de migratie van Franstaligen naar de randgemeenten.

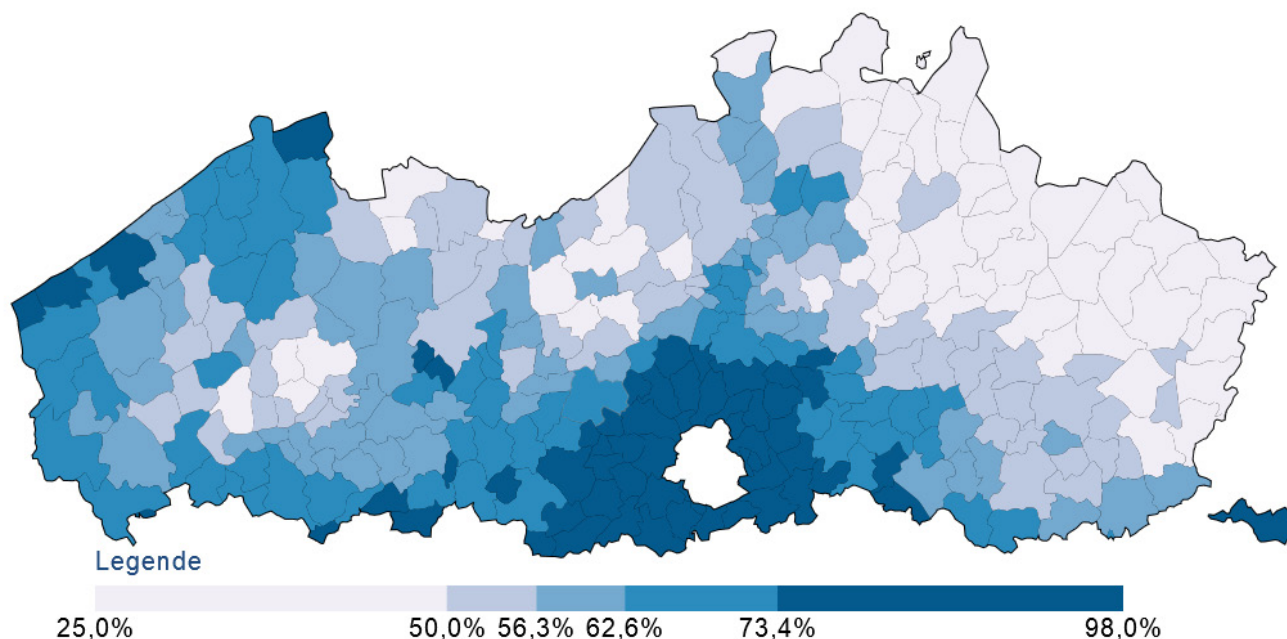
- **de taalgrensstreek**

Het aanbod is het grootst in enkele faciliteitengemeenten rond de taalgrens (d.i. Mesen, Ronse, Spiere-Helkijn en Voeren) waar specifieke regelingen gelden. Zo dient Ronse de aanwezigheid van Franstalige basisscholen te garanderen. In 2018 meldden dan ook 84,3 % van de werkzoekenden uit Ronse over kennis Frans te beschikken.

- **de kuststreek**

In de grensgemeente De Panne bijvoorbeeld meldden 79,2% van de werkzoekenden in 2018 kennis van het Frans. Ook hier kan migratie, al dan niet omwille van arbeid, een rol spelen.

Figuur 7: Talenkennis Frans per gemeente (2018)

Noot: Berekend als het aantal unieke niet-werkende werkzoekenden met talenkennis Frans als aandeel van het totaal aantal unieke niet-werkende werkzoekenden per gemeente.

Het aanbod van talenkennis Engels lag in 2018 en in vergelijking met het globale aanbod (67,4% van de werkzoekenden) dan weer hoger in volgende regio's (zie Figuur 8):

- **de brede rechtterrand rond Brussel**

Vooraf in de regio Leuven kenden verschillende gemeenten in 2018 een relatief hoog aandeel werkzoekenden met talenkennis Engels: voor Overijse en Leuven ging het bijvoorbeeld om 77,3% en 79,7% van de niet-werkende werkzoekenden. In Oud-Heverlee liep dit aandeel zelfs op tot 82,3%.

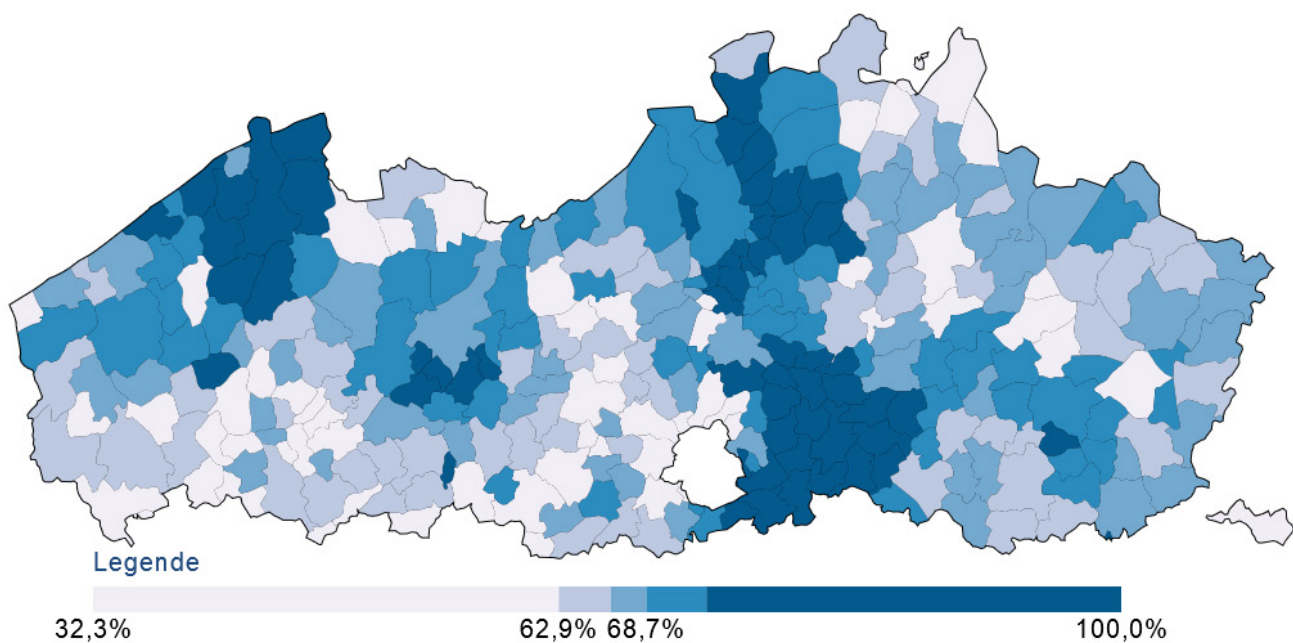
- **de kuststreek**

Vooraf de regio Brugge springt in het oog: in 2018 gaven 75,8% van de werkzoekenden aan over kennis van het Engels te beschikken. De drie gemeentelijke koplopers waren Brugge (78,6%), Knokke-Heist (78,0%) en Jabbeke (77,3%).

- **de rand rond Gent, Antwerpen en Hasselt**

Enkele gemeenten gelegen rond de provinciale hoofdsteden Gent, Antwerpen en Hasselt kenden eveneens een relatief hoog aanbod. In Hove (Antwerpen), De Pinte (Gent) en Alken (Hasselt) ging het om respectievelijk 86,0%, 83,5% en 73,9% van de werkzoekenden.

Figuur 8: Talenkennis Engels per gemeente (2018)

Noot: Berekend als het aantal unieke niet-werkende werkzoekenden met talenkennis Engels als aandeel van het totaal aantal unieke niet-werkende werkzoekenden per gemeente.

Voor de meeste bevindingen rond talenkennis Engels kan een verklaring gezocht worden in het relatief groter aandeel hoger geschoolde werkzoekenden gevestigd in de streek. Al de vermelde gemeenten (met uitzondering van de stad Brugge) kennen een relatief hoog aandeel midden- en/of hogeschoolde werkzoekenden. Uit cijfers van VDAB blijkt dat hoger geschoolde

werkzoekenden vaker kennis van het Engels rapporteren. Concreet gaf in 2018 88,4% van deze werkzoekenden talenkennis Engels aan. Voor laag- en middengeschoolden ging het om respectievelijk 49,5% en 73,9%. Eenzelfde positieve relatie tussen studieniveau en talenkennis gaat bovendien op voor kennis Frans. In 2018 gaf 77,2% van de hogeschoolde werkzoekenden talenkennis Frans

aan ten opzichte van 41,6% van de laag- en 64,4% van de middengeschoolden. Voor elk studieniveau geldt hierbij dat een groter aandeel werkzoekenden vertrouwd blijkt met het Engels dan met het Frans.

Het aanbod talenkennis varieert niet alleen volgens regio en studieniveau, maar ook volgens de specifieke beroepsaspiraties die werkzoekenden nastreven. Vooral werkzoekenden met beroepsaspiraties die een belangrijke mondelinge en/of schriftelijke communicatiecomponent

hebben, gaven in 2018 kennis van het Frans en/of Engels aan (zie Tabel 3). Concreet was er in de top 10 van beroepsaspiraties met kennis Frans en in de top 10 met kennis Engels een sterke vertegenwoordiging van communicatiespecialisten (bv. verantwoordelijke interne/externe communicatie) of redacteurs (bv. uitgever en copywriter). In 2018 gaven telkens meer dan 90% van de werkzoekenden met deze aspiraties aan kennis te hebben van het Frans en/of Engels.

Tabel 3: Top 10 beroepsaspiraties met hoogste aandeel niet-werkende werkzoekenden met specifieke talenkennis (2018)

Top 10 Kennis Frans	Top 10 Kennis Engels
Uitgever 96%	Uitgever 100%
Verantwoordelijke interne communicatie 95%	Hoofdredacteur ¹⁵ 99%
Verantwoordelijke externe communicatie 95%	Trend- en marktanalist 99%
Beleidsverantwoordelijke overheidsdienst 95%	Manager toerismeproducten 98%
Directeur grote organisatie 94%	Corrector 98%
Verantwoordelijke reclamecampagnes 94%	Diplomatiek vertegenwoordiger 98%
Verantwoordelijke verkooppromotie 93%	Verantwoordelijke interne communicatie 98%
Copywriter 93%	Verantwoordelijke externe communicatie 98%
Communicatie-assistent 93%	Copywriter 98%
Hoofdredacteur 93%	Auteur 98%

Noot: Berekend als het aantal unieke niet-werkende werkzoekenden met talenkennis Frans, respectievelijk Engels, als aandeel van het totaal aantal unieke niet-werkende werkzoekenden per beroepsaspiratie. Selectie van beroepsaspiraties met minstens 100 unieke niet-werkende werkzoekenden.

¹⁵ Beroepsaspiraties worden voorgesteld op basis van de trefwoorden die werkzoekenden ingeven in hun dossier. Het is niet ongebruikelijk dat werkzoekenden die het trefwoord 'uitgever' opgeven (al dan niet eveneens) kiezen voor de beroepsaspiratie 'hoofdredacteur'.

Beperkt aanbod van andere vreemde talen

In totaal werd in 2018 de kennis van 180 andere vreemde talen dan het Frans, Engels en Duits gemeld. In de top 5 van die talenkennis stonden in volgorde: Arabisch, Spaans, Turks, Italiaans en Russisch. Alle andere vreemde talen werden door minder dan 2% van de werkzoekenden opgegeven. Opvallend is dat waar het aanbod voor de andere

top 5-talen sinds 2015 eerder constant is gebleven, het aanbod van talenkennis Arabisch met 2 procentpunt is gestegen (cf. 6,5% in 2015). In 2016 nam het Arabisch daarbij de eerste plaats van het Spaans over. Al bij al blijft de kennis van andere talen dan het Nederlands, Frans en Engels eerder beperkt.

Tabel 4: Top 5 andere vreemde talenkennis (2018)

Taal	Aantal unieke niet-werkende werkzoekenden	Aandeel van de in totaal 409.546 unieke niet-werkende werkzoekenden
Arabisch	34.611	8,5%
Spaans	27.946	6,8%
Turks	20.442	5,0%
Italiaans	11.244	2,8%
Russisch	10.577	2,6%

Wat doet VDAB?

Nederlands: voor anderstaligen (NT2) en taalbeleid

Voorgaande cijfers geven aan dat werkgevers hoge verwachtingen hebben wat betreft talenkennis Nederlands, verwachtingen waar een behoorlijk deel van de werkzoekenden niet aan tegemoet kunnen komen. VDAB zet in dit kader in op het versterken van het aanbod én op het sensibiliseren van de vraag. Voor het versterken van het aanbod werken VDAB en partners met geïntegreerde opleidingstrajecten, en dit steeds op maat van de klant: VDAB focust niet alleen op talige en technische vaardigheden, maar ook op essentiële vaardigheden zoals omgaan met digitale tools en solliciteren. Arbeidsmarktgerichte competentieversterking betekent immers dat verschillende competenties op een geïntegreerde manier ingebed worden in de hele dienstverlening, van de inschrijving tot en met integratie op de werkvloer. Dat laatste realiseert VDAB met taalcoaching op de werkvloer, waarbij de Nederlandstalige medewerkers en de werkgever gecoacht worden.

Ook sensibilisering van de vraag is belangrijk. Vanuit het perspectief van de werkvloer en de effectieve taalbeheersing lijkt de verwachte kennis Nederlands immers niet altijd in het verlengde te liggen van de talige competenties nodig voor de job. VDAB wil daarom met een vernieuwde inschatting van het taalniveau kijken hoe een meer realistische vraag tot stand kan komen. Met andere woorden, VDAB wil als regisseur werkgevers sensibiliseren, informeren en ondersteunen om taaleisen te stellen die in verhouding staan tot de benodigde taalkennis op de werkvloer. VDAB werkt daarbij een vernieuwd taalbeleid uit voor medewerkers, werkzoekenden, werkgevers en partners. Dit op onderzoek gebaseerde beleid bepaalt hoe we omgaan met talen, taalgebruik, communicatie, taalverwerving en -diversiteit. Doel is de kansen op maatschappelijke participatie en het vinden van werk te verhogen. Het vernieuwde

taalbeleid stoelt op twee grote pijlers: enerzijds het versterken van Nederlands als gemeenschappelijke communicatietaal en het wegwerken van talige drempels, anderzijds het creëren van een kader voor het gebruik van andere talen in bepaalde contexten.

Vreemde talen: competentieversterking en taalbeleid

In lijn met de grotere vraag naar deze twee moderne vreemde talen, zet VDAB hoofdzakelijk in op competentieversterking van het Frans en het Engels. Van deze focus getuigen het aandeel online modules en de investering in herwerking van het online materiaal. Vooral talenkennis Frans geniet daarbij als pijnpunt extra aandacht. In het segment vreemdetalenopleiding positioneert VDAB zich complementair met de markt van andere opleidingsverstrekkers, met als sterktes onder andere:

- inschattingstests als dienstverlening bij sollicitatie, levenslang leren en opleiding
- maatwerk bij het opstellen van het leerprogramma
- arbeidsmarktgerichte en (indien van toepassing ook) functiegerichte leerprogramma's
- laagdrempelig online materiaal, zowel financieel (gratis voor ruim publiek) als inhoudelijk
- moderne communicatie- en coachingstools wiens gebruik ook andere vaardigheden versterkt

Motto bij het screenen en oriënteren is “van drempels naar kansen”. Taaltesten worden dus niet werend ingezet, maar oriënterend. Ze zijn er om de kloof tussen vraag en aanbod in kaart te brengen, om de communicatie met de klant aan te gaan én om het individueel leerprogramma te bepalen. Taaltesten worden bovendien als dienstverlening in de markt gezet. Ze wapenen sollicitanten met een definiëring binnen het Europees Referentiekader vreemde taal. Daardoor kunnen sollicitanten aanhalen wat ze precies kunnen in een vreemde taal in plaats van terug te moeten grijpen naar eerder vage bewoordingen zoals ‘basis/noties, goed, niet goed en uitstekend’.

VDAB houdt tot slot ook rekening met voor welke jobs vreemde talenkennis een troef dan wel een must is, een onderscheid gemaakt op basis van cijfermateriaal uit vacatures. Het principe troef

of must wordt doorgetrokken naar de opleiding. Zo is het mogelijk om een opleiding als eentalig medewerker in de boekhouding te volgen omdat taal in deze functie een troef is en geen must.

Conclusie:

Taal centraal?!

Wat leren VDAB-cijfers ons over de taalvereisten in vacatures en de talenkennis van werkzoekenden? Hieronder worden een aantal eerste vaststellingen opgesomd.¹⁶

Eén daarvan is dat kennis van het Nederlands (zeer) belangrijk is en blijft. De vraag naar talenkennis Nederlands is groot en de afgelopen jaren zelfs nog verder gestegen, terwijl het aanbod aanzienlijk is maar nog ruimte laat voor verbetering. VDAB zet daarom samen met partners als de centra voor volwassenenonderwijs onder andere in op het bevorderen van deze kennis van anderstaligen (zie het NT2-aanbod Nederlands voor anderstaligen). Een studie van de werkvloer geeft evenwel aan dat het gevraagde taalniveau Nederlands niet altijd in verhouding staat tot het benodigde niveau voor een goede jobuitoefening. VDAB werkt daarom in het kader van een breder vernieuwd taalbeleid ook aan een nieuwe inschatting van taalniveau met als doel sensibilisering van werkgevers.

Een andere vaststelling betreft het onevenwicht in de positie van het Frans ten opzichte van het Engels. Hoewel de vraag naar de tweede landstaal globaal genomen groter is dan de vraag naar kennis van het Engels (m.u.v. vacatures voor masterprofielen), is het aanbod Engels groter dan het aanbod Frans (ongeacht het studieniveau van de werkzoekende). Bovendien wordt bij een vraag naar kennis Frans veelal goede kennis verwacht, waar bij het aanbod van Frans het vaakst beperkte kennis aanwezig is. VDAB biedt dan ook samen met haar partners een breed gamma aan acties aan rond talenkennis Frans van werkzoekenden. Zo helpen wetenschappelijke taaltesten werkpunten identifi-

ceren. Competentieversterking, onder andere in de vorm van online taalmateriaal en workshops, poogt te remediëren. Dergelijke acties zijn bovendien ook beschikbaar voor andere talen zoals het Engels en voor andere doelgroepen zoals de werkenden.

Zowel vraag als aanbod Frans en Engels blijken verder bijzonder regio- en studieniveaugebonden. Kort samengevat: daar waar er een grotere vraag is, is vaak ook een groter aanbod. Voor talenkennis Frans is er een grotere vraag en een groter aanbod in de kuststreek, de brede rand rond Brussel en de taalgrensstreek. Voor talenkennis Engels betreft dit de rechterrond rond Brussel, de kuststreek en (de rand rond) enkele grotere steden. Beide talen kennen doorgaans een grotere vraag en een groter aanbod bij hoger geschoolde profielen. Op het niveau van de beroepen zien we evenwel dat de beroepen met de grootste vraag zich in de toeristische sector situeren, waar de aspiraties met het grootste aanbod eerder communicatiespecialisten en redacteurs betreffen.

Een laatste vaststelling is dat er momenteel weinig vraag is naar kennis van andere vreemde talen dan het Frans en het Engels. Het aanbod is eveneens beperkt.

Kortom, uit bovenstaande analyse blijkt dat werkgevers (de arbeidsvraag), werkzoekenden (het arbeidsaanbod) alsook VDAB (de beleidsacties) taal een centrale plaats toekennen. Er blijft echter nog werk om ervoor te zorgen dat we allen 'dezelfde taal' spreken. VDAB investeert niet alleen in het blijvend opzetten van nieuwe partnerschappen om zo een *omvattender* beeld te krijgen van de Vlaamse arbeidsmarkt, maar ook in het verfijnen van de eigen taalregistratie vanuit een objectief referentiekader van begrijpen, spreken en lezen om een *beter* beeld van die arbeidsmarkt te bekomen. Streefdoel is zoals steeds een optimale aansluiting tussen vraag en aanbod.

¹⁶ Een exacte, cijfermatige vergelijking tussen vraag en aanbod valt buiten het bestek van deze cijfernota. Dergelijke vergelijking wordt niet alleen bemoeilijkt door de huidige registratie (bv. registratie van de gevraagde talenkennis is niet verplicht), maar ook door de vaststelling dat talenkennis niet de enige en soms zelfs niet de voornaamste vereiste is die werkgevers stellen in hun zoektocht op een steeds schaarsere arbeidsmarkt. Zie bijvoorbeeld: Mettewie, L., & Van Mensel, L. (2009). Multilingualism at all costs: Language use and language needs in business in Brussels. *Sociolinguistica*, 23(1), 131-49.

Afdeling Strategie, Team Monitoring

Redactie

Kristien Philippaers

Contactpersoon

Joris Ghysels

Met bijzondere dank aan

Cindy Hermans, Jan Hoste en Katrien Van Ginderachter voor hun bijdrage rond het VDAB-beleid.

Meer cijfers

arvastat.vdab.be
studiedienst@vdab.be